

Balázs Istvánné

Ne legyen lyuk a térképen*

Dolgozatom címe ugyan összességében a település közösségi életére utal, mégis a könyvtár szempontjából közelítem meg a témát, mivel tapasztalataim jelenleg erre a területre korlátozódnak.

A „lyuk a térképen” akkor került szóba, amikor a község adventi koszorújánál a gyertyagyújtáson, a csekély számú résztvevő láttán az egyik helybeli idős asszony elsóhajtott magát: „Ez az érdektelenség... Még édesapám is mindig azt mondta, pedig szegény már 30 éve nincsen, hogy ez a falu csak azért van, hogy ne legyen itt egy lyuk a térképen.” A közönyt, a közömbösséget illusztrálta ezzel a kijelentéssel. Bennem viszont úgy maradt meg, mint egy megoldandó feladat, sőt még inkább mint egy célkitűzés: elérni, hogy NE ez legyen az itt élők véleménye a saját községükről.

A körülmények

Csévharaszt község Pest megyében, Budapesttől 40 km-re található, lakosainak száma 2000 fő. A Községi Könyvtár és Közösségi Ház egyszemélyes intézmény, a település kulturális életét hivatott megteremteni és kiszolgálni. A könyvtár kb. 7000 kötetes állománnyal rendelkezik, a szépirodalmi kiadványok 60–70%-a elavult, érdektelen, használatlan. Az aktív korú lakosság zöme ingázóként jár dolgozni (főleg Budapestre), az általános iskola tanulólétszáma nem éri el a 100-at, középiskola nincs, a lakosság kb. 20–22%-a nyugdíjas.

2018. május 1. óta dolgozom az intézményben. Ismeretségek nélkül, pályázat útján kerültem ide. Elődöm nyugdíjba vonult, szabadsága idején ideiglenes helyettesítés volt minimális nyitvatartással, melynek eredményeként a köztudatban az rögzült: „a könyvtár úgysis folyton zárva van”.

* Az írás eredetileg beadandó dolgozatként készült az OSZK KI Államháztartási és vezetési ismeretek többfunkciós kulturális intézmények vezetői számára elnevezésű továbbképzésén.

Munkám kezdetén a könyvtári funkciók ellátására és erősítésére összpontosítottam, mivel a tanév végén, illetve nyár elején új klubokat, szakköröket indítani esélytelennek tűnt. A legfontosabbnak azt tartottam, hogy visszazokjanak a látogatók a könyvtárba. A nyitvatartási időt (heti 30 óra) a késő délutáni órákra és szombat délutánra időzítettük a polgármester úrral egyeztetve. A nyári csekély forgalmú napokon a digitális katalógus építésével foglalkoztam. A könyvtár 2017 óta már rendelkezett ugyan a Szikla Mini programmal, de az állománynak csak kb. 1/6-od része volt rögzítve a nyilvántartásban, az olvasók közül pedig egy sem. A személyi változás és a hosszú szabadság miatt a 2018-ra előirányzott költségvetés túlnyomó része még rendelkezésre állt, ezért az állomány frissítéséhez, új könyvek és folyóiratok beszerzéséhez is hozzá tudtam kezdeni. Az iskolai nyári szünetben – mivel a településen a játszótér kivételével egyéb szórakozási lehetőség nincs – az iskoláskorú gyerekek egy része napi rendszerességgel látogatta az intézményt. Számítógépes játékkal kezdtek ugyan, de rövid idő alatt népszerűek lettek a hagyományos társasjátékok is, melyeket beszereztem (*Tabu, Maradj talpon!, Twister*, stb.), és lelkesen segítettek az olvasóterem átrendezésében, a könyvek pakolásában. Az átrendezést az tette indokolttá, hogy a szabadpolcos elrendezés logikátlan volt (raktár egyáltalán nincs, egy légtérben van az összes dokumentum): az ifjúsági könyvek eldugva voltak egy belső sarokban, a gyakorlatilag már nem használt videokazetták a legszembeütőbb helyen... Az első kis csapatom ezzel a munkával ki is alakult.

Az ifjúsági könyvtár-rész

A könyvtár igen kedvező szakmai értékelést kapott 2018 júliusában a Pest Megyei Könyvtártól, a 2017-es beszámolót és a 2018-as munkatervet illetően.

A próbaidő leteltével

Szeptembertől a közösségi ház működése is nagyobb hangsúlyt kapott. Szakköröket, klubfoglalkozásokat hirdettem meg, több-kevesebb sikerrel. Nem volt érdeklődés az iskoláskorúaknak szánt kézműves foglalkozásokra és a *Világjáró klubra*, viszont a felnőtteknek indított hímezőszakkör és a horgolászakkör beindult, és azóta is folyamatosan működik. Sikeres volt a *Játékbarrang* címmel indított három hónapos projekt is, mely során pontokat gyűjtöttek a gyerekek minden játékban, és a végén a legeredményesebbek tárgyjutalmat kaptak.

A könyvtár forgalma is új lendületet kapott a tanév kezdetével. Eddigre megismertem a törzsolvasókat és nagyjából az ízlésüket, az újonnan vásárolt kötetek is népszerűnek bizonyultak. Komoly tetszést aratott az olvasók körében, hogy beszereztem azokat a könyveket, melyeket előzőleg ők kértek.

Rendkívül súlyos probléma azonban, hogy míg az iskolásokat és az aktív korú lakosságot egyre hatékonyabban sikerült elérni, a nyugdíjas korosztályt szinte egyáltalán nem. Ennek oka legfőképp az intézmény elhelyezkedésében keresendő, ugyanis az egyetlen olvasóterem egy emeleti helyiségben található, lift nincs, és a lépcső is szinte veszélyesnek mondható. (Ez már sok éve fennálló állapot.) Munkába állásom után az első adandó alkalommal elmentem bemutatkozni a nyugdíjasklub összejövetelére, és felajánlottam, hogy ha nem tudnak feljönni az emeletre, szívesen hozok le olyan könyveket, amit olvasnának. Akkor nem élt senki a felajánlással. Ősszel tudomásomra jutott, hogy belátható időn belül felszabadul egy földszinti helyiség az épületben, és kértem a Képviselő-testületet, hogy azt a könyvtár kapja meg, megfelelően ezzel az akadálymentes megközelíthetőség törvényi előírásának is. A múlt hónapban határozott ígéretet kaptam erre, így remélhetőleg hamarosan a mozgáskorlátozott és a nyugdíjaskorú könyvtárhasználók kiszolgálása is megoldhatóvá válik.

A nyomtatott dokumentumok szolgáltatásán túlmenően a könyvtár 5 asztali számítógépes és 2 laptop munkaállomást kínál a felhasználóknak, a beiratkozott olvasók számára az első óra internethasználat ingyenes, a második órától kezdve fizetős (500 Ft/óra). Ezt a szolgáltatást elsősorban az iskolás gyerekek használják ki, tanítás után játszanak a gépeken, viszont információkeresésre csak elvétve használják a számítógépeket, akkor is rendkívül bizonytalanul, önállóan. A felnőtt lakosság az internethasználati lehetőséget leginkább hivatali ügyintézés céljából veszi igénybe. Gyakrabban fordul elő, hogy nyomtatást, fénymásolást kérnek.

Helytörténet

Noha a település (és elődei) dokumentálhatóan kb. 900 éves, igen kevés anyag maradt fenn és került gyűjteménybe a történetéről, alakulásáról. Úgy gondolom, ezen a területen igen sok kihasználatlan lehetőség áll fenn. Az 1990-es években működött egy Faluszépítő Egyesület, az általuk összegyűjtött helytörténeti anyag vegyes formában hozzáférhető, de nehezen kezelhető, nem rendszerezett. A könyvtár technikailag jól felszerelt, a rendelkezésre álló fénymásoló és szkennelő berendezésekkel megoldható a gyűjtemény gyarapítása. Ezen a területen terveim szerint megvalósítható lesz a generációk együttműködése olyan módon, hogy a digitális technikát, az okostelefont könnyedén kezelő fiatalok ügyesen és gyorsan tudják rögzíteni a nagyszülők, dédszülők által felidézett, előkeresett

dokumentumokat további feldolgozásig. Ösztönző eszköz lehetne pl. egy fotópályázat a község régi épületeiről, vagy a legtávolabbra visszavezethető családfáról, megfelelő jutalmak kitűzésével.

Terveim között szerepel a Helyi Értéktár létrehozásának kezdeményezése is. Az NMI által szervezett decemberi tapasztalatcserén számos követendő példát láttam, melyeket megvalósíthatónak tartok itt helyben is.

A Közösségi Ház

Az intézmény közösségi házként is funkcionál. Berendezése, felszereltsége akár 20–25 fős csoportok befogadására is alkalmassá teszi. Jelenleg azonban a községben nincs ekkora létszámú, aktívan működő (rendszeres összejöveteleket tartó) egyesület vagy csoport. A Csevharaszi Néptáncgyűttes, noha létszámában ennél kisebb, a helyiség szőnyegpadlója miatt nem itt próbál, hanem egy másik önkormányzati tulajdonú helyiségben.

A társasjátékokkal viszont nem csak a gyerekeket sikerült elérni. Nem túl sokszor ugyan, de felnőtt látogatók is csatlakoztak – erre alapozva tervezem egy felnőtteknek szóló társasjáték klub meghirdetését, illetve kártya- vagy sakk-klubot az idősebb korosztály számára. Értékes adományokkal, játékokkal gazdagodott az intézmény az utóbbi hónapokban (csocsó, mini-pingpong), ami szintén nagy sikert aratott a gyerekek körében.

Az iskolai őszi szünetben ismét felerősödött az intézmény szabadidős tevékenységeket kínáló funkciója. Kézműves foglalkozásokat hirdettem, új könyveket ajánlottam.

Látogatók

Kiemelt feladatot jelentenek az ünnepek körüli rendezvények. Itteni tevékenységem során az első ilyen alkalom a Magyar Népmese Napja volt, melyet Kegye János pánsípművész színvonalas előadásával és Kovács Illés kedves mesemondásával ünnepeltünk meg. Az adventi időszakban tematikus kézműves foglalkozásokat szerveztem részben helybeli, részben külsős kézművesek meghívásával, melyeken a község lakói örömmel vettek részt. Az év utolsó rendezvénye a Mindenki Karácsonya volt, melynek megszervezése szintén hagyományosan a könyvtár feladata. A rendezvény sikeresen

lezajlott, noha sokszor kellett improvizálni – tapasztalatlanságom és tájékozatlanságom miatt a szervezésben többször akadt áthidalnivaló probléma.

A lakosság körében igény van az autóbuzsos színházlátogatásokra is, ezért a közösségi ház programszervezése során erre is figyelmet fordítok. Egy sikeres színházlátogatás megszervezésén már túl vagyok.

A jelen és a kilátások

Összegezve az eddig tapasztaltakat, és összesítve az elmondottakat: a lakosság is, a település vezetősége is azt várja el, hogy valaki csináljon valamit, mert „nem történik semmi”, „nincs itt semmi” – de nagyon nehezen jutunk előre, és félok, hogy szép csendesen elhal még az is, ami eddig működött. Két példa: 1. A lakosság sikertelennek minősítette az augusztusi Falunapot, érdektelen programok, rossz szervezés miatt (víz hiánya 35 fokokánál), stb. Én olyan módon igyekeztem hozzájárulni a rendezvényhez, hogy „kiteleptettem” a könyvtárat a Falunap helyszínére, kényelmes fotelekkel, olvasnivaló magazinokkal, gyerekeknek szánt játékokkal, jutalomtárgyakkal – teljes kudarc volt, nulla érdeklődés. 2. Meglehetősen nagy felháborodást okozott a lakosság körében, hogy elmaradt a szüreti felvonulás, erre még nem volt példa az utóbbi évtizedekben – de nem derült ki pontosan, hogy eddig ki szervezte (talán az elődöm?), és most miért nem került rá sor. Nagyon fontos problémának tartom az információáramlás hiányát. Az illetékesek (intézményvezetők, egyesületvezetők, képviselők) nem eleget kommunikálnak egymással, noha volna rá fórum, több is. Ősszel létrehoztam egy felhő alapú tárhelyet (köszönet az ötletért a gödöllői kollégáknak!), azzal a céllal, hogy annak a naptárjába minden intézmény, civil szervezet, egyesület beírhatta a programjait az ütközések elkerülése érdekében. (14 érintettnek küldtem el a hozzáférés linkjét. Egyetlen reakció sem volt.)

Komoly kihívásnak érzem a feladatot, hogy étellel töltsöm meg az intézményt. Bizakodásra ad okot, hogy az eddigi próbálkozásaim többségében eredményesek voltak, kezdeményezéseimhez egyre könnyebben találok meg a segítő önkénteseket. Kapcsolataim az olvasókkal, a község lakóival rohamosan bővülnek, munkakapcsolatomat az Önkormányzattal és a Képviselő-testülettel kifejezetten jónak érzem. A szakmai programokra, előadásokra, konferenciákra gond nélkül eljutok, noha olyankor az intézmény zárva van, nincs helyettesítés. A belépésem után elkészített képzési tervnek megfelelően haladok, a következő lépés a Közművelődési szakember I. elnevezésű képzés elvégzése lesz.
